

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

О.І. Карпенко,

студентка 2 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна

В гносеологічному плані правові принципи є ідеями і положення , які одного боку відображають пануючі погляди з питань права, які характерні для даної історичної епохи; з іншого боку формують певні

вимоги, які виражені в узагальненій формі і адресовані учасникам правових відносин.

Вплив принципів на громадян полягає в тому, що вони допомагають вихованню громадян, формування у них високої правової культури, і тим самим утриманні нестійких осіб від скоєння злочину.

Келіна С.Г. та Кудрявцев В.Н., вбачаючи необхідність закріплення кримінально-правових принципів у вигляді статей кримінального кодексу, виділяють саме ті з них, які можуть бути сформульовані у вигляді законодавчого тексту, а саме: законність; рівність громадян перед законом; принцип особистої відповідальності; принцип вини; невідворотність відповідальності; справедливість відповідальності; гуманізм; принцип демократизму.

Принципами кримінального права визначаються найбільш визначні, головні положення (ідеї, засади), які встановлені законом чи безпосередньо із нього витікають і характеризують зміст цієї галузі права і об'єктивуються в законотворчій та правозастосовчій діяльності державних органів.

На мою думку, найдоцільнішим слід відзначити принцип справедливості, який розглядається в якості властивості усієї системи національного права. Особливе значення набуває даний принцип для кримінального права і кримінального правосуддя. Не дивлячись на виняткову важливість даного принципу для кримінального права розробка його в юридичній науці є недостатньою.

Келіна С.Г. та Кудрявцев В.Н. виділяють 3 рівні прояву принципу справедливості у кримінальному праві. Перший торкається справедливості призначення покарання, другий передбачає для законодавця вимогу визначити справедливую санкцію за злочинне діяння і третій торкається формування кола злочинних діянь.

При визначенні кола злочинів, тобто при проведенні криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь, необхідно поряд з

іншими вимогами криміналізації (декриміналізації), які досить ретельно розроблені наукою кримінального права, враховувались також вимоги соціальної справедливості як елементу суспільної свідомості. Ігнорування цієї обставини веде до того, що кримінально правова заборона не отримує підтримки і схвалення у населення, в результаті чого не додержується як громадянами, так і працівниками державних органів.

Важливо враховувати вимоги справедливості при проведенні класифікації злочинів, оскільки остання повинна слугувати в якості правової підстави подальшої диференціації відповідальності за злочинні діяння в кримінальному законодавстві, що забезпечує справедливість при призначенні покарань. На даний момент у чинному кримінальному законодавстві немає норми, що була б присвячена класифікації злочинів. У ст. 7-1 КК України дається перелік тяжких злочинів, які являють підвищену небезпеку для суспільства.

В роботі Келіної С.Г. та Кудрявцева В.Н. дається наступне визначення справедливих санкцій: “справедливою може бути визнана така санкція, яка не тільки відповідає тяжкості описаного в законі злочинного діяння, але і погоджується також з санкціями, передбаченими за скоєння інших злочинів...”. Таке визначення є не зовсім зрозумілим, що мається на увазі під вимогою погодження однієї санкції з іншими. Звідси виникає потреба конкретизувати дане положення. Така погодженість має передбачити: по-перше, різницю між санкціями для злочинів, які віднесені до різних категорій; по-друге, санкції за злочини також повинні бути кваліфіковані між собою у справедливому співвідношенні. На даний ж момент за нашим кримінальним законодавством особа, яка вчинила розкрадання державного чи колективного майна максимально може отримати до трьох років позбавлення волі, водночас за крадіжку у великих розмірах максимальна межа санкції становить 15 років (ст. 81 КК України); по-

третє, що стосується самих санкцій взагалі, то в КК не повинно бути занадто широких меж санкцій так, як не сприяє призначенню покарання. У чинному законодавстві є, наприклад, санкції розміри яких розтягнуті від 3-х місяців до 7 років (ч. 2 ст. 143 КК) або ж, взагалі, передбачають штраф як альтернативу позбавлення волі (ст. 148-6 КК). Такі ж широкі межі кримінально-правових санкцій за злочинні діяння не гарантують справедливого призначення покарання за його вчинення, а, навпаки, зумовлює відсутність, тому що залежить виключно від особистого досвіду і рівня правосвідомості судді, а ці критерії занадто суб'єктивні.

Тільки після проведення цієї великої роботи, тобто створення дійсно справедливої класифікації злочинів, можна було б встановлювати санкції за різноманітні категорії злочинів.

Отже, справедливість є принципом всього кримінального права. Звідси випливає вимога її впливу на цю галузь права.

Науковий керівник: В.М. Трубников